

ที่พิเศษ ๑๓/๒๕๕๔

มูลนิธิเสียงธรรม ในพระอุปถัมภ์
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณย์
วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง แสดงความคิดเห็นต่อร่างกรอบแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

เรียน ประธานคณะกรรมการโทรคมนาคมแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่ประธานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ / คณะกรรมการร่างแผนแม่บทกิจการกระจาย
เสียงและกิจการโทรทัศน์

เอกสารที่แนบมาด้วย

๑. แบบแสดงความคิดเห็นต่อร่างกรอบแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์
๒. สำเนาเอกสารคำนิยาม “ชุมชน” จาก พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ.๒๕๔๙)
๓. สำเนาเอกสารลักษณะวิทยุชุมชนเชิงความคิดและวิทยุชุมชนเชิงสังคม จากหนังสือคู่มือวิทยุชุมชน โดย ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์
๔. สำเนาเอกสาร “Community broadcasting: good practice in policy, law and regulation” โดย Steve Buckley ประธาน World Association for Community Radio Broadcasters (AMARC)

ตามที่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และ
คณะกรรมการร่างแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้เปิดประชุมรับฟังความคิดเห็น
สาธารณะ ก่อนการจัดทำร่างแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เมื่อ วันเสาร์ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์
๒๕๕๔ และได้เชิญชวนให้มีการเสนอความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร นั้น

ทางมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชน ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมดังกล่าวและได้ส่งเอกสารแสดง
ความคิดเห็น และเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการเตรียมร่างกรอบแผนแม่บทดังกล่าวให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น ทาง
มูลนิธิฯ จึงใคร่ขอส่งเอกสารแสดงความคิดเห็นและเอกสารประกอบบางส่วนเป็นข้อมูลสนับสนุนทางวิชาการ
ซึ่งได้รวบรวมจากความเห็นของมูลนิธิฯและผู้เข้าร่วมประชุมอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอของมูลนิธิฯ ตามแนบนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา เพื่อใช้ประกอบการร่างกรอบแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการ
โทรทัศน์ เพื่อให้สมดังเจตนาของคณะกรรมการฯ ที่ต้องการปฏิรูปสื่อเพื่อประเทศไทยและประชาชน

ขอเจริญพรพร้อมนี้

พ.ศ. ๒๕๕๔

(พระครูอรุณกิจนันทคุณ)

กรรมการมูลนิธิเสียงธรรม

ทำการแทนประธานมูลนิธิเสียงธรรม

แบบแสดงความคิดเห็นต่อร่างกรอบแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

กรอบที่ ๑ : การจัดสรรคลื่นความถี่ การออกใบอนุญาต การให้ใช้คลื่นความถี่และใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

จาก พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จะเห็นคำนิยาม “ชุมชน” ในหน้า ๓ ที่ว่า

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่มีพื้นที่อาศัยในแหล่งเดียวกันไม่ว่าจะในเมือง หรือ ในชนบท และให้หมายความรวมถึงกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจร่วมกันและอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือสื่อสารถึงกันได้ โดยมีผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้

อันนี้เป็นหัวใจอันหนึ่งที่ยากจะขอให้คณะที่จะร่างแผนแม่บท พิจารณาในจุดนี้

เพราะคำว่า “ชุมชน” หลายท่านมักจะให้ความหมายที่แคบเป็นเชิงพื้นที่ เท่านั้น แต่ในทางวิชาการด้านสังคมวิทยา มีการยืนยันในความหมายที่กว้างขวางไว้อย่างชัดเจน คือ ราชบัณฑิตยสถาน ได้ยืนยันไว้ ดังจะเห็นได้จาก

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ.๒๕๔๙) ให้คำนิยามของคำว่า ชุมชน หรือ ประชาคม (community) หมายถึง ผู้คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีชนบทประเพณี หรือผลประโยชน์ร่วมกันในความหมายนี้ บุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนไม่จำเป็นต้องรวมอยู่บนพื้นที่เดียวกัน อาจอยู่กันอย่างกระจัดกระจายหรือห่างไกลกันก็ได้ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนนักวิชาการ หรือ ชุมชนศาสนา เป็นต้น (ในข้อ ๒ ตามเอกสารแนบ)

ที่เอาเรื่องนี้มาเรียน เพราะว่า ข้อนี้เป็นข้อที่มูลนิธิเสียงธรรมได้เสนอในตอนร่าง พระราชบัญญัติ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ ฯ ทั้งในกรรมวิธีการของสภาผู้แทน และวุฒิสภา จนกระทั่งผ่านออกมาเป็นพระราชบัญญัติฉบับนี้

แต่เดิม ในร่าง พ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ ใช้คำว่า “ชุมชนท้องถิ่น” มูลนิธิเสียงธรรมฯ จึงขอให้แก้ไข ไม่ใช่คำว่า “ชุมชนท้องถิ่น” เพราะคำว่า “ชุมชนท้องถิ่น” จะหมายความถึง ชุมชน

ที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายแคบเป็นในเชิงของพื้นที่เท่านั้น เพราะฉะนั้น จึงขอให้แก้ไขคำว่า “ชุมชนท้องถิ่น” มาเป็นคำว่า “ชุมชน” ซึ่งมีความหมายที่กว้าง

ที่ขอแก้แบบนี้เพื่ออะไร

เพื่อให้ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน มีความหมายที่กว้าง ทั้งในด้านสิทธิในการประกอบกิจการ มาตรฐานทางเทคนิค รวมถึงลักษณะประกอบกิจการในลักษณะของโครงข่าย

พูดง่าย ๆ ว่า วิทยุภาครัฐเป็นอย่างไร วิทยุภาคธุรกิจเป็นอย่างไร วิทยุภาคประชาชนหรือที่เรียกกันว่า วิทยุชุมชน ก็ควรเป็นอย่างนั้น

มูลนิธิเสียงธรรมฯ ขอให้ทำแผนให้มีวิทยุภาคประชาชนหรือที่เรียกว่า วิทยุชุมชน มีความทัดเทียมกันกับวิทยุของภาครัฐและภาคเอกชน อย่างกดยุติวิทยุภาคประชาชนต่ำต่อยกว่าวิทยุอื่น ๆ

เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสื่อ (people-accessible) มีโอกาสได้ใช้สื่อตามรัฐธรรมนูญ

มูลนิธิเสียงธรรมฯ ไม่ได้เห็นแก่ทางด้านศาสนาเท่านั้น แต่เห็นแก่วิทยุทางด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ เช่น วิทยุที่รักษาสิ่งแวดล้อม วิทยุที่ต่อต้านยาเสพติด ต่อต้านเอชไอวี อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ วิทยุเพื่อคนพิการ วิทยุเพื่อเด็กและเยาวชน ฯลฯ ล้วนแต่เป็นวิทยุที่ทำประโยชน์ทั้งนั้น รวมถึง วิทยุด้านศาสนาก็ทำประโยชน์ทางด้านจิตใจ ทางด้านการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นพื้นฐานความมั่นคงของชาติ

ดังนั้น เมื่อประชาชนก่อร่างสร้างวิทยุขึ้นมาแล้ว ก็อยากขอให้ท่านเขียนแผนแม่บท ให้เอื้อต่อสิทธิประโยชน์ของวิทยุภาคประชาชนให้ได้ในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกันได้ รวมถึงให้สามารถมีกำลังส่งสูงเหมือนภาครัฐและภาคธุรกิจ อยากให้ท่านพิจารณาจุดนี้ให้ด้วย เพื่อให้วิทยุภาคประชาชนประเภทนี้ที่ล้วนแต่ทำประโยชน์ให้สังคมทั้งนั้นได้สถานภาพทางกฎหมายที่ถูกต้อง สมบูรณ์เป็นกำลังสำคัญของชาติสืบไป

ในด้านวิชาการ ท่านอาจจะบอกว่า เรื่องนี้ยังไม่มีการศึกษา เราก็ได้หยิบหนังสือเล่มนี้มา ชื่อ คู่มือวิทยุชุมชน ซึ่งทำโดยคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์ รองศาสตราจารย์นาฎยา ตนานนท์ งานวิจัยชุดนี้ก็ได้รับการส่งเสริมจากสถานทูตอเมริกัน ก็คิดว่า เป็นที่น่าเชื่อถือได้ งานวิจัยนี้ก็ให้ความหมายของคำว่า วิทยุชุมชน ในลักษณะนี้ ท่านใช้ชื่อว่า วิทยุชุมชนเชิงสังคม หรือ วิทยุชุมชนเชิงความคิด เขียนไว้ชัดเจนว่า สถานีวิทยุชุมชนเชิงความคิดมักมีกำลังส่งสูง และก็อาจจะครอบคลุมพื้นที่ระดับประเทศได้

ดังนั้นในเชิงวิชาการก็เป็นที่ยอมรับ ในทางกฎหมายก็มี แล้วในพระราชบัญญัติฉบับนี้

จึงขอให้ท่านที่จะมาวางแผนแม่บท ขอให้ท่านช่วยสานต่อ เพื่อให้วิทยุภาคประชาชนได้มีโอกาสได้ใช้ ได้เข้าถึง และมีสิทธิที่เสมอภาคกับวิทยุภาครัฐและภาคธุรกิจ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพราะรัฐกำลังส่งเสริมให้มีการปฏิรูปสื่อ การปฏิรูปสื่อก็คือ การให้ประชาชนได้ใช้สื่อโดยปราศจากการครอบงำของรัฐและธุรกิจ

หมายเหตุของกรอบที่ ๑ :

๑. พระครูรัตนธรรมมานุรักษ์ ชุมชนคนรัตนบุรี จ.สุรินทร์ รวมถึงฆราวาสท่านอื่น ๆ ได้แสดงการสนับสนุนในเรื่องนี้ รวมถึง ท่านอนุกรรมการฯ ท่านทวิ เส็งแก้ว ก็ได้กล่าวจากบนเวทีว่า จะสนับสนุนมูลนิธิเสียงธรรมฯ ในเรื่องนี้

๒. นอกจากนี้ มีผู้เสนอเอกสาร บทความทางวิชาการ “Community broadcasting: good practice in policy, law and regulation” ของ Steve Buckley ประธาน AMARC ซึ่งได้นำเสนอในที่ประชุม UNESCO ในปี ค.ศ. 2008 ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 ทาง กทช. ยังส่งคนไปร่วมประชุมกับ AMARC ด้วย เพราะ AMARC เป็นที่รับรองในทางสากล

ในทัศนะของ AMARC ลักษณะของวิทยุชุมชน จัดว่าสอดคล้องกับทางเมืองไทย ที่ต้องมีการดำเนินงานเพื่อสังคม และไม่ทำกำไรทางธุรกิจ และจะต้องมีการบริการชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนทั้งในเชิงพื้นที่ หรือในเชิงประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน

นอกจากนี้ ที่มาของการปฏิรูปสื่อในเมืองไทย มาจากความตื่นตัวในปี 2535 จึงไม่ใช่เรื่องของประชาชนในพื้นที่ แต่เป็นเรื่องของประชาชนที่มีความสนใจร่วมกัน ตื่นตัวขึ้นมา อยากมีช่องทางสื่อของตัวเอง

นอกจากนี้ ในเรื่องของความหลากหลาย ควรจะยอมรับความหลากหลายในบริบทที่ต่างกัน เช่น ผังรายการที่มีความหลากหลายของผู้พิการ อาจจะแตกต่างจาก ความหลากหลายในบริบทของศาสนา ทางกีฬา หรือทางวัฒนธรรม แต่ละบริบท ก็มีความหลากหลายที่แตกต่างกัน

กรอบที่ ๒: การกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มูลนิธิเสียงธรรมขอเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องกำกับดูแลเนื้อหา (content)

อยากให้คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เขาก่อตั้ง “สื่อทางเลือก” บางท่านก็อยากจะฟังเนื้อหาสาระด้านนี้ บางกลุ่มก็อยากฟังด้านนี้ ถ้าไม่มีเนื้อหาที่เสียหายต่อสังคมก็ไม่ควรมีกฎเกณฑ์หยาบๆ หยาบๆ ควบคุมผังรายการของวิทยุภาคประชาชนมากเกินไปจนจนภาครัฐจะกลายเป็นการเข้ามาครอบงำการประกอบกิจการเสียเองซึ่งไม่ถูกต้อง ควรเคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ต่อสู้เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันก่อตั้งขึ้น

เพราะถ้าเป็นวิทยุภาครัฐก็ต้องทำตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอยู่แล้ว ถ้าเป็นวิทยุธุรกิจ ก็ต้องดำเนินตามกฎเกณฑ์ที่เน้นในเชิงของธุรกิจอยู่แล้วก็ต้องมีโฆษณา อันหนึ่งสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรัฐ อันหนึ่งสนองทุนผู้ให้การอุปถัมภ์รายการ สำหรับวิทยุภาคประชาชน เขาก็มีก่อตั้งขึ้นตามความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม หากผังรายการที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ผังรายการไม่เป็นโทษไม่เป็นพิษภัยต่อสังคม ก็ควรให้ออกาสประชาชนดำเนินการต่อไป ไม่ควรครอบงำหรือกำหนดกฎเกณฑ์อะไรจนเกินหลักการของวิทยุภาคประชาชน

กรอบที่ ๓ : การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพการสื่อสารของประชาชนและสื่อมวลชน และการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

กรอบที่ ๔ : การคุ้มครองผู้บริโภคและมาตรฐานคุณภาพการให้บริการ

มูลนิธิเสียงธรรมฯ ขอเสนอเพิ่มเติมจากที่ประชุม เนื่องจากสื่อส่วนใหญ่มักจะเอื้อเนื้อหาสาระในกลุ่มของ คนทั่วไป เด็ก เยาวชน นิสิตนักศึกษา แต่ไม่ได้คิดถึงคนเจ็บไข้ได้ป่วย เขาจะม่าวัดมาวาก็มาได้ หรือคนสูงอายุ อยากจะทำวัตรสวดมนต์ ก็มาวัดไม่ไหว

จึงขอเสนอให้ครอบคลุมถึงคนกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งเป็นคนจำนวนมากในสังคมของเรา บางทีก็เป็นพ่อแม่ ปู่ย่าตายายของเรา โดยเฉพาะ คนเจ็บไข้ได้ป่วย คนกลุ่มนี้ไม่อยากจะฟังเพลง ไม่อยากฟังสิ่งบันเทิงทั้งหลาย เพราะมีความทุกข์จากความเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะเรื่องการพิจารณาทุกขเวทนา การพิจารณาสติปัญญาเป็นเรื่องสำคัญ

เรื่องพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญ แม้แต่ชาวต่างประเทศยังมาบวชในประเทศของเรา จึงอยากให้ท่านส่งเสริมเนื้อหาของสื่อให้กับคนกลุ่มนี้ ซึ่งท่านอาจจะไม่ได้คิด อยากให้ส่งเสริมสื่อด้านนี้เป็นพิเศษ เพื่อจะได้สนองความต้องการให้กับคนทุกกลุ่มจริง ๆ
